

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Rio+20 – bilance a perspektivy (dodatkové stanovisko)

(2013/C 44/11)

Zpravodaj: pan WILMS

Dne 14. listopadu 2012 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 písm. A prováděcích předpisů k jednacímu řádu, rozhodl vypracovat dodatkové stanovisko k tématu

Rio+20 – bilance a perspektivy

(dodatkové stanovisko).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 22. listopadu 2012.

Na 485. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 12. a 13. prosince 2012 (jednání dne 13. prosince 2012), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 152 hlasy pro, 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Závěry

1.1.1 Výsledný dokument letošní konference Organizace spojených národů o udržitelném rozvoji v Riu de Janeiru (konference Rio+20) pod názvem „Budoucnost, jakou chceme“ nespĺňuje zcela očekávání EHSV. Především v něm není věnována dostatečná pozornost naléhavosti krizové situace na naší planetě. Obsahuje ovšem několik prvků, z nichž můžeme vycházet i zde v Evropské unii. Je třeba zdůraznit obzvláště celosvětovou dohodu ohledně „zelené ekonomiky“ coby důležitého nástroje udržitelného rozvoje, včetně zohlednění sociálního rozměru, a dohodu ohledně procesu, který má vést k vymezení celosvětových cílů v oblasti udržitelného rozvoje v úzké koordinaci s rozvojovými cíli tisíciletí.

1.1.2 EHSV kladně hodnotí značnou angažovanost občanské společnosti před konferencí Rio+20 a během ní, která dala vzniknout řadě inovačních myšlenek a novým svazkům.

1.1.3 EHSV úspěšně plnil svou úlohu prostředníka mezi občanskou společností a institucemi EU při přípravě konference Rio+20 a v jejím průběhu. Ostatní instituce EU ocenily iniciativy, jež EHSV podnikl na podporu dialogu občanské společnosti v Evropské unii a mimo ni.

1.2 Doporučení

1.2.1 EHSV je toho názoru, že proces navazující na konferenci Rio+20 a realizace na ní přijatých rozhodnutí musí probíhat se zapojením a za účasti občanské společnosti. Důrazně proto vítá veškeré iniciativy, které v tomto směru podnikly ostatní instituce. Stejně jako před konferencí Rio+20 bude EHSV i nadále podporovat dialog občanské společnosti o otázkách udržitelného rozvoje, do něhož zapojí také evropské

organizace a sítě občanské společnosti, národní hospodářské a sociální rady a národní rady pro udržitelný rozvoj.

1.2.2 EHSV se bude aktivně podílet na sestavování celosvětových cílů v oblasti udržitelného rozvoje tím, že bude stejně jako před konferencí Rio+20 podporovat dialog občanské společnosti v EU, ale i s našimi partnery z občanské společnosti mimo EU. Bude se při tom především snažit svést dohromady jednak subjekty pracující na přípravě cílů v oblasti udržitelného rozvoje, jednak subjekty procesu týkajícího se cílů tisíciletí. Kromě toho může EHSV na základě svých zkušeností a svého složení přispět zejména ke konkretizaci zelené ekonomiky, včetně sociálního rozměru, a k tomu, aby měla občanská společnost právo zapojit se na celosvětové úrovni.

1.2.3 EHSV vítá závěry Rady ke konferenci Rio+20 ze dne 25. října 2012, v nichž se hovoří o ambiciózních opatřeních navazujících na tuto konferenci, jež mají být uskutečněna prostřednictvím strategie Evropa 2020 a strategie EU pro udržitelný rozvoj, a vítá také avizovaný přezkum poslední jmenované strategie. EHSV považuje za nutné, aby v EU proběhla rozsáhlá diskuse občanské společnosti o udržitelném rozvoji, a bude tuto diskusi při své budoucí práci dále podněcovat.

2. Příspěvek EHSV ke konferenci Rio+20

2.1 EHSV ve svém stanovisku z 22. září 2011 ke sdělení Komise Rio+20: na cestě k zelené ekonomice a lepší správě (CESE 1386/2011) ⁽¹⁾ přispěl do interinstitucionálního rozhodovacího procesu svými názory k tématům konference Organizace spojených národů o udržitelném rozvoji (konference Rio+20) plánované na červen 2012 a přijal v něm akční plán na období

⁽¹⁾ Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 102-109.

do této konference. Cílem bylo především podpořit dialog evropské a mimoevropské občanské společnosti o tématech této konference. V tomto stanovisku chce Výbor zhodnotit výsledky konference Rio+20 na základě svých požadavků a nastínit možná navazující opatření.

2.2 EHSV se v souvislosti s konferencí Rio+20 ubíral dvěma směry.

2.2.1 Na evropské úrovni usiloval na základě svého stanoviska přijatého v září 2011 o dialog s evropskými organizacemi a sítěmi občanské společnosti, přičemž uspořádal především velkou konferenci občanské společnosti v únoru 2012. Tato konference vedla k přijetí řady hlavních požadavků určených vyjednávačům konference v Riu, které EHSV následně zahrnul do stanoviska Postoj EHSV k přípravě konference OSN o udržitelném rozvoji (Rio+20) (CESE 486/2012) ⁽²⁾, a to včas před vydáním mandátu k jednání ze strany Rady EU v březnu 2012. EHSV tak dostal své úloze prostředníka mezi evropskou občanskou společností a institucemi EU.

2.2.2 Souběžně s tím EHSV vedl také dvoustranná jednání o tématech konference v Riu se svými institucionálními partnery hlavně v Brazílii, Číně a Rusku. Na mnohostranném setkání v květnu 2012 byla dohodnuta společná klíčová sdělení, jež později v Riu de Janeiru posloužila jako základ pro dialog občanské společnosti i se zástupci z jiných zemí.

2.3 EHSV se do konference Rio+20 aktivně zapojil tím, že uspořádal celkem tři akce, jež zaznamenaly vysokou návštěvnost. Jednalo se o dvě debaty o otázkách udržitelného rozvoje se zástupci občanské společnosti (v jednom případě z Brazílie a ve druhém ze všech zemí BRICS), které připravil ve spolupráci s brazilskou Radou pro hospodářský a sociální rozvoj, a o jednu prezentaci modelů zapojení občanské společnosti v pavilonu EU, již se zúčastnil také předseda Evropské komise. Členové delegace EHSV byli na konferenci Rio+20 nedílnou součástí delegace EU, z čehož jasně vyplynulo přání intenzivnější interinstitucionální spolupráce i na opatřeních navazujících na tuto konferenci.

3. Postoj EHSV ke konferenci Rio+20

3.1 EHSV s potěšením konstatuje, že výsledný dokument letošní konference Organizace spojených národů o udržitelném rozvoji v Riu de Janeiru (konference Rio+20) pod názvem „Budoucnost, jakou chceme“ dokládá celosvětovou angažovanost ve prospěch udržitelného rozvoje s jeho environmentálním, sociálním a hospodářským rozměrem. Lituje však toho,

že výsledek jednání je celkově méně závazný, než požadovala občanská společnost a také EHSV ve svých stanoviscích. Především nebyla věnována dostatečná pozornost naléhavosti situace na naší planetě. Výbor vyjadřuje politování nad tím, že výsledný dokument nezmiňuje meze zatížení naší planety.

3.2 Konference Rio+20 však současně přinesla rozsáhlou angažovanost občanské společnosti, jež jde mnohem dále, než bylo na politické úrovni dojednáno. Tuto angažovanost je třeba dále využívat i nyní po konferenci v Riu, mimo jiné k dalšímu rozvoji a utváření procesů zahájených na této konferenci. Konference v Riu totiž nebyla jen schůzkou čelních politických představitelů, byla také místem setkání mnoha ochotných a tvořivých lidí, kteří se buď neúnavně zasazují o změnu paradigmatu naší hospodářské činnosti nebo iniciují a prezentují nespočetné konkrétní iniciativy zaměřené na transformaci.

3.3 Výsledný dokument ovšem obsahuje několik prvků, z nichž můžeme vycházet i zde v Evropské unii. Je třeba zdůraznit obzvláště celosvětovou dohodu ohledně „zelené ekonomiky“ coby důležitého nástroje udržitelného rozvoje, včetně zohlednění sociálního rozměru, a dohodu ohledně procesu, který má vést k vymezení celosvětových cílů v oblasti udržitelného rozvoje v úzké koordinaci s rozvojovými cíli tisíciletí.

3.4 S ohledem na hlavní požadavky, jež EHSV formuloval před konferencí Rio+20, lze k výslednému dokumentu dále uvést toto:

3.4.1 Velkou prioritou EHSV pro konferenci Rio+20 byl boj proti chudobě. Výbor požadoval, aby byl lidem zajištěn přístup k dostatku jídla, čisté vody a udržitelné energie. Tato oblast hraje ve výsledném dokumentu velkou roli, i když se mnozí domnívají, že v něm nejsou dostatečně objasněny možnosti financování. Byly zde stvrzeny rozvojové cíle tisíciletí a závazky. Výbor však kriticky poukazuje na nedostatečné zdůraznění právních závazků.

3.4.2 Další prioritou EHSV pro konferenci Rio+20 byl sociální rozměr transformace. EHSV požadoval spravedlivý přechod k udržitelnějšímu hospodářství, a vítá proto, že o něm jeden z dokumentů OSN poprvé hovoří. EHSV oceňuje rovněž tyto aspekty výsledného dokumentu: uznání sociálních partnerů a především zaměstnanců coby aktivních účastníků transformace, zdůraznění důstojné práce, rovnost žen a mužů, uznání vzdělávání a odborné přípravy a kladnou zmínku o úloze, již mohou hrát minimální sociální standardy.

⁽²⁾ Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 39-42.

3.4.3 Před konferencí Rio+20 a i během ní EHSV sám opakovaně upozorňoval na nutnost efektivního zapojení občanské společnosti. Dokument z konference v Riu obsahuje v tomto směru několik pozitivních kroků. Podle EHSV by ovšem bylo žádoucí upřesnit obecné výroky, např. o zapojení mnohostranných fór, jako jsou hospodářské a sociální rady, do přípravy vnitrostátních politik v oblasti udržitelného hospodářství. Pokud jde o další požadavek, který EHSV přejal i v otázkách správy, totiž vytvoření postu ombudsmana pro budoucí generace za účelem zohlednění potřeby dlouhodobé perspektivy v udržitelných politikách, vyžádala si konference od generálního tajemníka OSN podrobnější analýzu.

3.4.4 Co se týče jeho dalších hlavních požadavků, vítá EHSV dohodu o desetiletém rámci pro udržitelné vzorce spotřeby a výroby, zmínku o zásadě šetrného využívání zdrojů, konstatování nutnosti doplnit HNP o další ukazatele a uznání úlohy podniků.

4. Činnost navazující na konferenci Rio+20 na úrovni OSN a EU

4.1 EHSV je přesvědčen o tom, že úspěch konference Rio+20 se projeví teprve s realizací na ní přijatých doporučení a zahájených procesů. Domnívá se, že se tak musí díít za účasti a s účinným zapojením občanské společnosti.

4.2 V úvodu letošního valného shromáždění OSN v New Yorku byly zahájeny procesy směřující k vytvoření politického fóra na vysoké úrovni pro integraci všech tří rozměrů udržitelného rozvoje a vymezení celosvětových cílů v oblasti udržitelného rozvoje. Podle EHSV je tady třeba poukázat na to, že přes velice pozitivní formulace ve výsledném dokumentu z konference Rio+20 je zapojení občanské společnosti do těchto procesů zatím neuspokojivé.

4.3 Pokud jde o vymezení cílů v oblasti udržitelného rozvoje, pozornost se zde momentálně soustřeďuje především na procedurální otázky, a to nejen ohledně možností zapojení občanské společnosti, ale i ohledně souvislosti mezi již zahájeným procesem rozvojové agendy po roce 2015 a novým procesem týkajícím se cílů v oblasti udržitelného rozvoje. Výsledný dokument konference Rio+20 hovoří o nezbytném provázání obou procesů, příslušné subjekty se však zatím nerozhodly.

4.4 EHSV uspořádal již v červenci 2012 větší akci občanské společnosti s cílem přenést výsledky konference z Ria do Bruselu. Jasně se zde ukázalo, že vypracování cílů v oblasti udržitelného rozvoje je považováno za prioritní téma v rámci činností navazujících na konferenci v Riu a že o něm musí proběhnout veřejná diskuse. Stejně tak jednoznačný byl

požadavek účastníků této akce, aby byl od počátku sloučen proces vymezení cílů v oblasti udržitelného rozvoje a přezkum rozvojových cílů tisíciletí, jestliže má být po roce 2015 zavedena průřezová rozvojová agenda. Dále bylo při této příležitosti a také během dalších akcí občanské společnosti navazujících na konferenci v Riu opakovaně zdůrazněno, že to, čeho jsme se domáhali v Riu, musíme činit zde v EU. EHSV je tudíž přesvědčen o tom, že je nutné přezkoumat základní strategie EU z hlediska jejich souladu s požadavky, jež EU vznesla na konferenci Rio+20, ať už jde o strategii Evropa 2020 v jejím rozměru udržitelného rozvoje či o strategii EU pro udržitelný rozvoj.

4.5 Během interinstitucionálních diskusí, jež EHSV zorganizoval v návaznosti na konferenci Rio+20, se jasně ukázala vůle spolupracovat a zapojit občanskou společnost.

4.6 EHSV vítá veřejnou on-line konzultaci, kterou uspořádala Komise v souvislosti s přípravou sdělení o opatřeních navazujících na konferenci Rio+20, jež by mělo spatřit světlo světa na jaře roku 2013, a přispěje k této konzultaci společnými akcemi. Na jaře roku 2013 má být zveřejněno také sdělení Komise o rozvojové agendě po roce 2015. K těmto tématům EHSV právě připravuje stanovisko. Ty aspekty konference v Riu, jež se více týkají životního prostředí, by podle příslušného evropského komisaře měly být zpracovány v 7. akčním programu pro životní prostředí, který má být zveřejněn ještě před koncem roku.

4.7 EHSV vítá závěry Rady Evropské unie ke konferenci Rio+20 ze dne 25. října 2012, obzvláště to, že je v nich zdůrazněna nutnost zapojení občanské společnosti. EHSV je potěšen i tím, že byla avizována ambiciózní opatření navazující na konferenci Rio+20, jež mají být uskutečněna v rámci strategie Evropa 2020 a strategie EU pro udržitelný rozvoj. S uspokojením konstatuje, že strategie EU pro udržitelný rozvoj má být přezkoumána na základě výsledků konference v Riu, což bylo jedním z požadavků, které EHSV uvedl ve svém stanovisku ze dne 21. září 2011.

5. Úloha EHSV v procesu navazujícím na konferenci v Riu

5.1 Jak subjekty občanské společnosti, tak ostatní instituce EU si přejí, aby se EHSV dále aktivně účastnil procesu navazujícího na konferenci Rio+20.

5.2 EHSV k němu může přispět tím, že bude i nadále místem veřejného dialogu o otázkách udržitelného rozvoje a bude fungovat coby prostředník mezi občanskou společností a institucemi EU, do čehož zapojí i evropské organizace a sítě občanské společnosti, národní hospodářské a sociální rady a národní rady pro udržitelný rozvoj.

5.3 Díky svým zkušenostem může být EHSV nápomocen zejména v otázkách struktury zapojení občanské společnosti, což se týká např. konkrétních práv na obdržení informací, na konzultaci a na odpověď.

5.4 EHSV je jedinou institucí EU, která zřídila zvláštní orgán pro udržitelný rozvoj s cílem zohlednit průřezový charakter tohoto tématu. Dnes po konferenci v Riu je to ještě aktuálnější než kdy předtím. Pokud jde o „zelenou ekonomiku“, může EHSV díky svému složení učinit konkrétní návrhy ohledně toho, jaké rámcové podmínky pro to musejí být nastoleny. EHSV může zejména přispět také ke konkretizaci sociálního rozměru udržitelného rozvoje tím, že vypracuje operační návrhy pro spravedlivý přechod na udržitelný rozvoj. Jednou z oblastí

procesu navazujícího na konferenci Rio+20, v níž je příspěvek EHSV naléhavě zapotřebí, je sestavování celosvětových cílů v oblasti udržitelného rozvoje. EHSV zde může stejně jako před konferencí Rio+20 sehrát důležitou úlohu tím, že bude podporovat dialog občanské společnosti v EU, ale i se svými partnery z občanské společnosti mimo EU.

5.5 EHSV považuje za nutné, aby v EU proběhla rozsáhlá diskuse občanské společnosti o udržitelném rozvoji, a bude tuto diskusi při své budoucí práci dále podněcovat, především ve vztahu k těm aspektům strategie Evropa 2020, jež se týkají konference v Riu, a ve vztahu k přezkumu strategie EU pro udržitelný rozvoj.

V Bruselu dne 13. prosince 2012.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON
